

- Viden i fællesskab

2016

Praksisfortællinger i praksis

På døgninstitutionen Skovbo har personalet arbejdet med praksisfortællinger i en længere årrække. Jeg har derfor aftalt et møde med afdelingsleder, Lis Bach og pædagog, Jette Jensen for at undersøge, hvordan arbejdet med praksisfortællinger benyttes i den daglige praksis. Skovbo er en døgninstitution under Skanderborg Kommune bestående af to afdelinger, som kan modtage 18 børn og unge i døgntilbud og 25 børn og unge i aflastningstilbud.

Af cand. pæd. ant. Anna Marie Langhoff Nielsen, VISS

Praksisfortællinger på Skovbo

Skovbo er en forholdsvis ny døgninstitution, som blev etableret i 2003. Målgruppen er børn og unge med betydelige og varige nedsatte funktionsevner, samt børn og unge med udviklingshæmning, autisme og beslægtede udviklingsforstyrrelser.

Børnene er meget forskellige og rummer et stort spektrum af funktionsnedsættelser fra børn med multiple handicap til børn med autisme spektrum forstyrrelser og ADHD.

Lis Bach fortæller, at personalet på Skovbo siden opstarten altid har involveret i forskellige specialpædagogiske udviklingsprojekter for løbende at kunne sikre en høj faglig kvalitet i arbejdet. I 2009 påbegyndte de arbejdet med praksisfortællinger. Skovbos ledelse havde i længere tid savnet et specialpædagogisk værktøj, der kunne understøtte Skovbos værdigrundlag. Et værdigrundlag, hvor relationer, refleksioner og den cirkulære tankegang skulle være den grundlæggende tilgang. Det var derfor meget belejligt og måske også lidt heldigt, at vi stødte på praksisfortællinger gennem en artikel, som blev bragt i det tidligere Videnteams nyhedsblad, fortæller Lis Bach. Her havde seminarielektor

Susanne Idun Mørch¹ skrevet en artikel om praksisfortællinger, i artiklen efterlyste hun nogen, som ville være øvested. Skovbo meldte sig, og personalet fik undervisning af Susanne Idun Mørch på både fælles- og teammøder, ligesom de fik opgaver, som de skulle arbejde med mellem møderne. Projektet mandede ud i en række artikler. Senere deltog også seminarielektor Jan Jaap Rothuizen i projektet, hvor der blandt andet blev sat fokus på at skrive praksisfortællingerne ned, så de kunne bruges som dokumentation af det pædagogiske arbejde. Jette Jensen fortæller, at der i samarbejdet med Jan kom et større fokus på teammødernes dagsorden og en skærpelse af medarbejdernes refleksioner over, hvorfor de havde valgt en bestemt praksisfortælling fremfor en anden.

Skovbo har gennem årene udviklet på arbejdet med praksisfortællinger. For to år siden søgte og fik de midler til et projekt under Forebyggelsesfonden, som muliggjorde det videre arbejde med praksisfortællinger, men med et lidt ændret fokus. Lis fortæller, at de i to omgange havde konsulenter fra VISS på. Det første projekt, som kørte over et år, hed "Fra fortælling til forandring", og var direkte opbygget omkring praksisfortællinger men med fokus på konflikthåndtering. Skovbo har lige

---

¹ Susanne Idun Mørch er redaktør på bogen "Pædagogiske praksisfortællinger"

nu afsluttet endnu et projekt, som har haft fokus på kollegial sparring og mindfulness, hvor praksisfortællinger også indgik som en del af projektet.

Hvad er praksisfortællinger

Overordnet er praksisfortællingen en anerkendt videnskabelig metode, som tager udgangspunkt i en narrativ² tilgang til dokumentation af en hvilken som helst praksis. I en pædagogisk sammenhæng er praksisfortællinger fortællinger om praksis, fortalt af praktikere. Der er med andre ord tale om praktikerens subjektive oplevelse af situationer oplevet i praksis, fortalt ud fra et professionelt perspektiv. Fortælleprocessen bidrager til, at praktikere får øje på, hvordan de tilskriver mening til oplevelser, hvilket leder praktikerne til nye indsigter og ny erkendelse af praksis. Praksisfortællingen er anvendelig som dokumentation af praksis, hvor der er særligt fokus på samspelet mellem den oplevede virkelighed og praksis. Praksisfortællingen giver med andre ord mulighed for at skabe rum for refleksion og herigennem synliggøre og kvalificere det pædagogiske arbejde og er således en metode til at understøtte fagligheden hos de professionelle i en pædagogisk praksis.

Der findes forskellige typer af praksisfortællinger fx:

- Solskinshistorien, hvor det er barnet, der er "helten" i fortællingen. Denne type fortælling har som regel en positivt afsmittende effekt på andre medarbejdere.
- Succeshistorien har medarbejderens målrettede og systematiske indsats som omdrejningspunkt. Denne type historie er velegnet til dokumentation af, hvilke metoder der er anvendelige i forhold til at

nå et bestemt mål. Disse fortællinger giver anledning til, at andre medarbejdere kan blive inspireret til at afprøve samme tilgang i forhold til et bestemt barn.

- Vendepunktsfortællingen er kendetegnet ved, at medarbejderen pludselig får en ny, positiv indsigt i mødet med et barn, og hvor der vendes op og ned på tidligere opfattelser af barnet.
- Vanefortællingen er negativt ladet og er en ureflekteret beskrivelse af barnet og dets handlinger. Vanefortællingen bekræfter tidligere (negative) opfattelser af barnet.
- Brølere er fortællinger om handlinger, som medarbejderne har foretaget mod bedreviddende. Det er de fortællinger, som medarbejderen ikke er stolt af, og som oftest ikke italesættes.
- Den følelsesorienterede fortælling har til formål at give pædagogen mulighed for at forløse og bearbejde følelser, der er opstået i praksis med børnene. Fortællingen er medvirkende til at fremme det psykiske arbejdsmiljø.
- Den problemorienterede fortælling rummer også følelser, men formålet er at afsøge den bedst mulige tilgang til barnet (Birkeland, 2008).

Praksisfortællingen i praksis

Praksisfortællingen er i dag et fast punkt på dagsordenen i Skovbo og benyttes på både fællesmøder og teammøder. På møderne munder praksisfortællingen ud i, at alle medarbejdere bevæger sig op i et fælles refleksionsrum, hvorefter de bevæger sig ned i praksis igen og overvejer, hvordan den nye indsigt kan kvalificere praksis. I starten fokuseredes kun på solskinshistorier, og Jette fortæller, at dette var en god måde at begynde på. Efterhånden blev de andre typer af fortællinger

---

² Begrebet narrativ vedrører det fortællende, handlingsmæssige, ene fortællings fremadskridende handling

også benyttet. Jette giver udtryk for, at det at benytte praksisfortællinger er en konstruktiv måde at arbejde på. Tiden til fortællingen er ens egen, og man får plads til at fortælle og reflektere uanfægtet uden at andre afbryder og kommer med gode råd.

Ifølge Lis, er en vigtig pointe i forhold til, hvorfor praksisfortællinger er brugbare, at pædagogik ikke er lineær. Kommunerne efterspørger i dag dokumentation, men ofte ud fra en lineær forståelse af praksis, hvilket ikke passer sammen med den pædagogiske virkelighed. Pædagogik er cirkulær, fortæller Lis, og dette illustrerer hun med billedet på en hund i en kornmark. Når hunden løber rundt i kornmarken kan den ingenting se, og derfor hopper den op en gang imellem for at orientere sig og se, hvor den er på vej hen. Det er det vi gør, når vi er sammen med børnene, siger Lis. Vi tror ofte, at vi er på vej fra A til B, men når vi hopper op og kigger, er vi måske på vej fra A til C eller fra A til D. Måske er det godt nok, og vi behøver ikke nødvendigvis at korrigere. Sådan er pædagogik, og det er netop det cirkulære aspekt vi beskriver i praksisfortællingen. For eksempel kan vi fortælle, at vi havde en god dag med barnet, men vi kom ikke nødvendigvis derhen, som vi først havde tænkt vi skulle. Fortællingen er dermed med til at skabe refleksion og give ny viden om nogle helt andre sider af barnet. At andre kan se det er meget lærerigt.

Skovbo har i deres kontrakt med Skanderborg kommune indskrevet praksisfortællinger som en af deres dokumentationsmetoder. Når der laves conferenceoplæg på et barn vedlægges op til flere praksisfortællinger, som over tid kan dokumentere den udvikling, der sker med barnet. For eksempel kan en fortælling handle om et barn, der er ved at lære at gå med på indkøb i Rema

. Så beskrives, hvad der skete, og hvilke nye ting, der blev lært, hvilke ting, der ikke blev lært, og som skal justeres.

Praksisfortællingerne bruges til videndeling, og på bordet i personalestuen ligger en mappe ”Hottest

News”, hvor de nyeste praksisfortællinger er tilgængelige. Dette er for at sikre, at alle får læst de sidste fortællinger, før de lægges permanent ind i det elektroniske journalsystem.

Praksisfortællinger fungerer også godt ved flytning, når den unge skal i et andet botilbud. Her følger praksisfortællinger den unge og dermed gives vigtig viden videre til personalet på det nye botilbud. Jette fortæller, at den viden man får gennem praksisfortællingerne er markant anderledes end de mere praktiske informationer, der er arkiveret i andre mapper, og som også følger barnet.

I samarbejdet med andre faggrupper er praksisfortællingen også brugbar. Lis fortæller om en pige, hvor der var en mistanke om epilepsi, som blev indlagt til observation på Epilepsihospitalet Filadelfia. Her fulgte de praksisfortællinger med, som var blevet lavet, hver gang personalet havde stået i en situation, som gav mistanke om epileptiske anfald. Fortællingerne indgik i vurderingen af pigen.

Praksisfortællingerne er også brugbare i samarbejdet med pårørende. Lis nævner, hvordan en mor til en dreng, der lige var flyttet ind i begyndelsen fik alle de praksisfortællinger, der var blevet lavet, med hjem. Jette fortæller, at moderen var rigtig glad for det, da praksisfortællinger jo også beskriver både omsorgen og fagligheden i arbejdet, og de er langt mere uddybende end for eksempel en information, om at barnet har haft det godt eller har haft en krampe. Moderen fik således et helt andet billede af barnets hverdag.

Lis har et andet eksempel med en mor, som selv laver praksisfortællinger, når barnet er hjemme på besøg. Barnet får fortællingen med på Skovbo, og dette er med til både at understøtte indsatsen i forhold til barnet, men også samarbejdet med moderen.

Praksisfortællinger benyttes også til konflikthåndtering, det vil sige der, hvor der er

opstået en konflikt med et barn. Fortællingen er både informativ, men også psykisk rensende, når man er blevet rystet. Praksisfortællinger indgår også i kollegialsupervision, som foregår med et reflekterende team. Omdrejningspunktet er en fortælling, hvor en medarbejder har haft en udfordring med et barn, og hvor man ønsker at forbedre praksis. Her er det vigtigt, at fortællingen bliver skrevet ned, så tæt på oplevelsen som muligt, så man undgår at få skrevet sine efterfølgende refleksioner ned.

Skovbo vil fortsat benytte praksisfortællinger i deres arbejde og Lis og Jette vil anbefale andre at komme i gang. Det er dog vigtigt, at medarbejderne får en grundig introduktion, og at alle nye medarbejdere introduceres til praksisfortællinger. De enkelte teams, og ledelsen på Skovbo sikrer, at der afsættes den fornødne tid på både fælles- og teammøder, og at praksisfortællingen indgår som en del af dagsordenen. Jette og Lis mener, dette er nødvendigt for at fastholde en kontinuitet i arbejdet med praksisfortællinger.

Kilde: Susanne Idun Mørch: *Pædagogiske praksisfortællinger*, Forlaget Academica.